

Dit factsheet is geschreven door Evelien van der Schee en Diana Delnoij van het NIVEL en Mia Willems van de Consumentenbond in 2003. De gegevens mogen met bronvermelding worden gebruikt.

Wie informeert patiënten over receptgeneesmiddelen?

Als het gaat om voorgeschreven geneesmiddelen zien consumenten apothekers als één van de belangrijkste informatieverstrekters. In de praktijk worden consumenten, naar hun mening, echter slechts in beperkte mate geïnformeerd door de apotheek. De apothekers zouden zich dus, als het aan de consumenten ligt, actiever kunnen opstellen als het gaat om informatieverstrekking. Dit is één van de bevindingen uit onderzoek van het NIVEL en de Consumentenbond. In dit onderzoek stonden de volgende vragen centraal:

- 1) Welke informatie over receptgeneesmiddelen vinden consumenten van belang en worden zij hierover in de praktijk geïnformeerd?
- 2) Van wie en hoe krijgen consumenten het liefst informatie over receptgeneesmiddelen en op welke manier hebben zij informatie ontvangen in de praktijk?

Conclusies

- Consumenten vinden geneesmiddelspecifieke informatie belangrijker dan vergelijkende informatie. Geneesmiddelspecifieke informatie die consumenten het liefst ontvangt, is informatie over hoe het geneesmiddel gebruikt moet worden, hoe lang het geneesmiddel gebruikt moet worden, wat mogelijke nadelen van dit geneesmiddel zijn en de werking van het middel.
- Als het gaat om productspecifieke informatie dan wordt zo'n 23% van de consumenten naar eigen zeggen in de praktijk niet geïnformeerd over de nadelen van het geneesmiddel. Iets meer dan 21% zegt niet geïnformeerd te worden over hoe lang zij het middel kunnen gebruiken. Het belang dat consumenten aan deze aspecten hechten is echter groot.
- Consumenten preferen allereerst de arts en vervolgens de apotheker als belangrijkste informatieverschaffers.
- Consumenten willen meer door apothekers geïnformeerd worden dan op dit moment het geval is.

Verantwoording

In september 2002 is een enquête gehouden onder de 1780 leden van het Consumentenpanel Gezondheidszorg. 78% van de panelleden heeft de vragenlijst teruggestuurd. In deze groep zijn vrouwen oververtegenwoordigd. Ook is er een lichte oververtegenwoordiging van ouderen.

In de lijst werden vragen gesteld over welke informatie de consumenten van belang zou vinden om te ontvangen als een receptgeneesmiddel gebruikt zou gaan worden. Daarnaast werd gevraagd van wie zij deze informatie het liefst zouden willen krijgen en op welke manier zij op dit moment geïnformeerd worden.

Resultaten

Welke informatie over receptgeneesmiddelen vinden consumenten belangrijk om te krijgen en worden zij hierover in de praktijk geïnformeerd?

In tabel 1 staat beschreven in welke mate consumenten bepaalde informatie van belang vinden bij het gebruik van een geneesmiddel.

Tabel 1. Het belang dat aan informatie wordt gehecht en het aantal respondenten dat hierover niet is geïnformeerd (N=1388)

Als ik een geneesmiddel ga gebruiken vind ik informatie over.....	Van het aller-grootste belang	belangrijk	Eigenlijk wel belangrijk	niet belangrijk	% respondenten dat hierover geen info heeft gekregen
Hoe het geneesmiddel gebruikt moet worden	42.1	53.6	3.8	0.3	2,2
Hoe lang het geneesmiddel gebruikt moet worden	34.1	59.1	6.0	0.8	21,2
Wat mogelijke nadelen van dit geneesmiddel voor mij kunnen zijn (bijv. bijwerkingen)	35.5	51.9	11.7	0.9	23,1

De werking van het geneesmiddel	26.9	58.2	11.5	3.4	11,3
Waarom dit geneesmiddel het beste is voor mijn kwaal	21.4	53.0	18.4	7.2	16,0
De voor- en nadelen van dit geneesmiddel t.o.v andere geneesmiddelen voor dezelfde kwaal	19.6	45.2	24.7	10.6	71,3
Welke mogelijke alternatieven er zijn voor dit geneesmiddel	11.1	40.0	32.4	16.4	73,7
Wat het geneesmiddel kost	2.2	14.7	26.7	56.4	85,7

Consumenten vinden voornamelijk geneesmiddelspecifieke informatie belangrijk. Hoe het geneesmiddel gebruikt moet worden, hoe lang het geneesmiddel gebruikt moet worden, wat mogelijke nadelen van dit geneesmiddel zijn en de werking van het middel is de informatie die men het liefst zou willen ontvangen. Vergelijkende informatie over eventuele voor- en nadelen van dit geneesmiddel ten opzichte van andere middelen en mogelijke alternatieven voor het middel is in mindere mate van belang. Wat het geneesmiddel kost, doet er overigens, wat de consumenten betreft, niet veel toe.

Bestuderen we het belang dat wordt gehecht aan het verkrijgen van de verschillende vormen van informatie in het licht van het aantal respondenten dat hierover niet geïnformeerd is, dan valt allereerst op dat zo'n 23% zegt in de praktijk niet te zijn geïnformeerd over de nadelen van het middel. Iets meer dan 21% zegt geen informatie te krijgen over hoe lang zij het middel moeten gebruiken. Gezien het belang dat consumenten aan deze aspecten hechten, zijn deze percentages dus relatief hoog. Daarnaast valt op dat er relatief weinig vergelijkende informatie wordt verstrekt. 71% geeft aan geen informatie over de voor- en nadelen van hun geneesmiddel ten opzichte van andere geneesmiddelen, 74% stelt niet op de hoogte te zijn gebracht van eventuele alternatieven.

Van wie en hoe krijgen consumenten het liefst de informatie over receptgeneesmiddelen en op welke manier hebben zij informatie ontvangen in de praktijk?

Om duidelijk zicht te krijgen op de bronnen die consumenten geschikt achten om de verschillende vormen van informatie te verstrekken, is aan de respondenten gevraagd aan te geven van wie zij informatie zouden willen ontvangen. In tabel 2 staan de resultaten weergegeven.

Tabel 2. Door wie worden de consumenten het liefst geïnformeerd over hun geneesmiddelen (in percentages)

Ik zou het liefst informatie willen krijgen van.....	Arts	Apotheker	Overheid	Geneesmiddelen fabrikant	Patiënten organisatie	Anders	Geen mening	N*
Hoe het geneesmiddel gebruikt moet worden	64.9	56.6	0.4	14.6	2.7	0.3	0.6	1389
Hoe lang het geneesmiddel gebruikt moet worden	84.4	31.0	0.4	8.3	2.6	0.2	0.5	1388
Wat mogelijke nadelen van dit geneesmiddel voor mij kunnen zijn (bijv. bijwerkingen)	77.3	39.2	1.8	17.8	8.4	0.6	0.7	1373
De werking van het geneesmiddel	73.4	44.6	1.8	17.7	7.5	0.4	1.2	1383
Waarom dit geneesmiddel het beste is voor mijn kwaal	93.2	26.9	1.8	8.0	9.0	0.6	1.7	1388
De voor- en nadelen van dit geneesmiddel t.o.v andere geneesmiddelen voor dezelfde kwaal	64.6	39.9	2.6	5.9	14.0	0.5	5.8	1371
Welke mogelijke alternatieven er zijn voor dit geneesmiddel	64.2	37.0	3.2	3.3	16.3	0.6	7.6	1377
Wat het geneesmiddel kost	12.1	46.6	12.5	9.6	7.1	1.5	26.1	1369

* er waren meerdere antwoorden mogelijk.

Uit deze tabel blijkt dat consumenten voornamelijk de arts, maar ook de apotheker, in verreweg de meeste gevallen, prefereren als informatieverschaffers. Daarbij maakt het niet uit of het gaat om geneesmiddelspecifieke informatie of vergelijkende informatie. Van deze twee beroepsgroepen ontvangt het Nederlands publiek dus het liefst de informatie. Daarnaast blijkt overigens uit de tabel dat ongeveer 15% van de consumenten van de fabrikant het liefst productspecifieke informatie ontvangt. Hierbij betreft het informatie over hoe lang het geneesmiddel gebruikt moet worden (14,6%), wat mogelijke nadelen kunnen zijn (17,8%) en over de werking (17,7%). Van patiëntenorganisaties ontvangt men het liefst vergelijkende informatie; 14% van de consumenten zegt van de patiëntenvereniging informatie te verwachten over de voor- en nadelen van dit geneesmiddel ten opzichte van andere geneesmiddelen voor dezelfde kwaal; 16,3% krijgt van de patiëntenvereniging het liefst informatie over mogelijke alternatieven. De overheid wordt het minst gewenst als informatieverschaffer, behalve als het gaat om de kosten van het geneesmiddel.

Van de mensen die informatie hebben gekregen blijken de meeste voornamelijk mondelinge informatie van de arts te hebben gekregen (Zie tabel 3).

Tabel 3. Op welke manier hebben de consumenten de informatie verkregen?

Ik heb informatie gekregen	Mondeling Arts	Folder arts	mondeling apotheker	folder apotheker	etiket geneesmid delen	bijsluiter	weet niet	Ander s	N*
Hoe het geneesmiddel gebruikt moet worden	66.4	2.9	17.0	10.7	34.9	39.8	0.2	1.8	954
Hoe lang het geneesmiddel gebruikt moet worden	79.8	2.0	7.9	4.8	18.9	17.0	0.7	6.5	769
Wat mogelijke nadelen van dit geneesmiddel voor mij kunnen zijn (bijv. bijwerkingen)	33.6	3.1	6.7	17.9	5.4	66.5	0.5	3.2	747
De werking van het geneesmiddel	64.4	5.1	6.4	15.3	5.1	55.3		3.2	865
Waarom dit geneesmiddel het beste is voor mijn kwaal	80.9	6.3	6.9	15.6	7.3	46.2	0.6	5.2	822
De voor- en nadelen van dit geneesmiddel t.o.v andere geneesmiddelen voor dezelfde kwaal	65.0	2.5	6.8	8.9	1.4	24.6	5.4	8.2	280
Welke mogelijke alternatieven er zijn voor dit geneesmiddel	67.4	2.3	9.7	2.3	1.6	7.8	8.1	15.1	258
Wat het geneesmiddel kost	18.0	1.4	48.9	0.7	4.3	0.7	2.2	30.2	139

* Bij deze vraag kon ook worden aangegeven dat men geen informatie over dit onderwerp had gekregen, daarnaast waren er meerdere antwoorden mogelijk.

Ook stellen de consumenten dat de bijsluiter, en daarmee de geneesmiddelenfabrikant, een belangrijke bron van informatie is; zeker met betrekking tot informatie over de mogelijke nadelen van het geneesmiddel. Dit halen consumenten eerder uit de bijsluiter dan dat zij daarover worden geïnformeerd door de arts of apotheek. Opvallend is daarnaast dat consumenten aangeven dat de apotheek op een aantal vlakken eerder schriftelijk dan mondeling informatie verstrekt en qua informatieverstrekking ver achterblijft ten opzichte van de arts. Bestuderen we de categorie 'anders' dan blijkt dat ook vrienden/ kennissen een bron van informatie vormen.

Vergelijken we de gegevens over door wie men het liefst wil worden geïnformeerd met door wie men in de praktijk wordt geïnformeerd dan valt de discrepantie bij de apotheek het meeste op. Consumenten willen graag door de apotheker worden geïnformeerd, dit gebeurt echter maar in beperkte mate.

Onderzoekscontext

Dit onderzoek vond plaats binnen het Consumentenpanel Gezondheidszorg, een samenwerkingsproject van de Consumentenbond en het NIVEL. Dit panel heeft tot doel informatie over en van consumenten te verzamelen zodat beleidsmakers, patiënten- en consumentenorganisaties en aanbieders van zorg hun beleid op het gebied van zorg mede kunnen baseren op betrouwbare consumentengegevens. Om dit doel te realiseren krijgt het panel vier keer per jaar een vragenlijst voorgelegd over relevante, actuele thema's.

NIVEL

E. van der Schee, D.M.J. Delnoij

030-27 29 845

e.vanderschee@nivel.nl

Consumentenbond

Mia Willems